Spirit of Bosnia / Duh Bosne

An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Međunarodni, interdisciplinarni, dvojezični, online časopis

ARHIV ANTIFAŠISTIČKE BORBE ŽENA BOSNE I HERCEGOVINE I JUGOSLAVIJE

Association for Culture and Art CRVENA

Ovdje su svjedočanstva o masovnoj borbi žena,
svjedočanstva jedne generacije za koju nije bilo dilema.
Revolucija ima svoje pjesme, svoje zastave, svoju krv.
"Sve za front".

"Žena danas", broj 275

Naš zadatak je očuvati i obznaniti istorijske dokaze o radu i djelovanju Antifašističkog fronta žena Bosne i Hercegovine, učešću žena u Naroodnooslobodilačkoj borbi i izgradnji socijalističke Jugoslavije. Arhiva ima za cilj motivirati naše nove borbe, na frontovima koje trebamo utvrditi, u brojnim bitkama koje trebamo izvojevati. Revolucija se dogodila. Započnimo još jednu!

Antifašistički front žena osnovan je 6.12.1942. godine u Bosanskom Petrovcu, a (samo)ukinut septembra 1953. godine u Beogradu. Bio je to najmasovniji pokret žena na našim prostorima i šire, koji je na izvanredan način doprinio borbi protiv fašizma, općoj ravnopravnosti žena, ali i slobodi i emanipaciji jugoslovenskog društva u cjelosti. Svojim učešćem u Narodnooslobodilačkoj borbi žene su izborile legitimitet najveće revolucijske tekovine, a to je ravnopravnost. Godine 1945. u Ustavu nove Jugoslavije stajalo je: "Žene su ravnopravne sa muškarcima u svim područjima državnog, privrednog i društveno-političkog života (...) Za jednak rad žene imaju pravo na jednaku platu kao i muškarci i uživaju posebnu zaštitu u radnom odnosu. Država naročito štiti interese majke i djeteta osnivanjem porodilišta, dječijih domova i obdaništa i pravo majke na plaćeni dopust prije i poslije porođaja." Nakon rata AFŽ se angažovao na obnovi ratom razrušene zemlje, posebno na rješavanju zdravstvenih, socijalnih i kulturnih pitanja. Naročito je bio značajan njihov kulturno – prosvjetni rad, unutar kojeg su se organizirale masovne akcije opismenjavanja, kao i angažman na osvještavanju i uključivanju žena u obrazovni, politički i ekonomski sistem. Antifašistički front žena vremenom je izrastao u snažan društveno-politički faktor socijalističke Jugoslavije. Ipak, 1953. godine, odlukom Narodnog fronta, došlo je do njegovog ukidanja. Sa AFŽ-om prestaje i emancipatorsko i ujedinjeno djelovanje žena na prostoru bivše Jugoslavije.

Udruženje za kulturu i umjetnost Crvena
www.afzarhiv.org

Zapisnik sa savjetovanja predsjednica i sekretara sreskih odbora AFŽa

Sastavljen na savjetovanju predsjednica i sekretara sreskih odbora AFŽ-a, koje je održano u Sarajevu, dana 20. januara 1949 god.

Prisutne: Saibegović Maida i Đehva Alić, srez Zenica, Traup Lizika iz Visokog, Mali Danica iz Breze, Budimir Marija i Duvnjak Milica iz Bugojna, Kovačević Vjeka sa sreza Sarajevskog, Stefanović Bosa iz Fojnice, Drakulać Sofija iz Travnika, Mica Đunović i Spasa Kvezović iz Višegrada, Akšamović Naima i Grahović Desa iz Rogatice, Tutković Maca iz Sokolca, Efendić Aiša iz Srebrenice, Šimić Vina iz Foče, Kuljuk Beda iz Goražda, Mitra Čepinac i Zejna Maslo iz grada Zenice. Nisu prisutne iz Vareša i Vlasenice i Breza.
Drugarica Dušanka Kovačević upoznaje drugarice o značaju ovog sastanka te predlaže sljedeći dnevni red:

1. Izvještaj o radu od V plenuma
2. Pitanje proslave 8. marta
3. Tekuća pitanja

Prelazi sve na 1. tačku dnevnog reda – izvještaj po radu.

Srebrenica: podnosi pismeni izvještaj i obavještava da drugarica predsjednik i sekretar nisu mogle doći na savjetovanje, jer imaju malu djecu.

Zenica grad: u vezi zadataka V plenuma bacile su težište rada na ideološko-politički rad. Po pitanju analfabetskih tečajeva nailaze na teškoće pri obuhvaćanju žena u tečajeve. Do danas radi 19 tečajeva sa 260 obuhvaćenih žena, a 11 drugarica opismenjava se pojedinačnim radom, dok 106 nepismenih žena nije obuhvaćeno radom tečajeva. To su žene sa teritorije koja je nedavno pripojena gradu Zenici. Drugarice koje su bile uporne da neće polaziti tečajeve, njih je pozvala Narodna vlast, da daju izjave zašto neće da pohađaju. Data je obaveza da će se sve žene obuhvatiti radom analfabetskih tečajeva ili pojedinačnim radom. Održavaju se 2 tečaja osnovnog znanja, koji pohađa 17 žena. Na terenu radi 120 čitalačkih grupa sa 1800 žena, na kojima prerađuju kongresni materijal i budžetske debate sa skupštine F.N.R.J.a. Na ideološko-političkim kursevima kojih ima 7, uključeno je 120 žena. Obavezno pohađaju odbornice odjeljačke i gradske. U mjesecu novembru žene su radile ne osposobljavanju Doma kulture, na rudniku i dale 1256 časova i istovarile 495 vagona uglja. Obilazile stambene prostorije i radilišta na kojima rade žene, šivale domovima na kojima imaju patronate, obilazile školske kuhinje i porodilišta. Najteži zadatak koji stoji sada pred organizacijom jeste proširiti porodilište koje ima samo 15 kreveta, zatim obdanište koje je privremenog karaktera potrebno je proširiti jer se nalazi u malim prostorijama i sada će otvoriti željezara u zajednici sa rudnikom obdaništa i jaslice. Sadašnje jaslice mogu primiti 20 djece, a ima zaposlenih 1006 žena. Također će otvoriti obdanište i jaslice gradski odbor i već je odobren budžet. Organizacija AFŽ-a stoji u saradnji sa

sindikalnom podružnicom i upravom. Žene koje su zaposlene u željezari ne učestvuju u otvaranju obdaništa i jaslica, zato je potrebno oformiti aktiv za otvaranje jaslica i obdaništa, u koji će ući žene zaposlene u željezari. Postoji 15 aktiva majka i dijete a također i za agitaciju i propagandu. Aktiv za agitaciju i propagandu vodi brigu o čitalačkim grupama, daje obavještenja za konferencije, vodi računa o analfabetskim tečajevima slično. Pri gradskom odboru postoji sekcija majka i dijete, organizirana i za agitaciju i propagandu i kulturno prosvjetni aktiv. Aktivi su vezani za sekciju. Odjeljačkih odbora ima 15. Veza između aktiva i odjeljačkih odbora su rukovodioci aktiva. Rukovodioci aktiva imaju sastanke sa rukovodiocima sekcija, a i sami aktivi drže svoje sastanke. Kada je hitan zadatak odmah se angažuju sve drugarice bez obzira kom aktivu ili sekciji pripadaju. Plan u odnosu na radne akcije za 1948. godinu izvršenje za 35 posto. Sada bacaju težište na ideološko politički rad.

Visoko: odmah poslije V plenuma oformljen je aktiv agitatora koji je odmah obilazio teren održavajući predavanja iz higijene zdravlja i slično. Grupa broji 22 drugarice. Stvorili su plan po seoskim odborima za 1949. godinu i to prvenstveno je stvorio sreski odbor kosturni plan i kasnije je dopunjavan i ispravljen na terenu prema problemima i potrebama svakog pojedinog sela.

Na primjer, jedan seoski odbor obuhvaća sljedeći rad: čitalačke grupe, rasturanje štampe, formiranje analfabetski tečajeva i održavanje istih, popis nepismenih prema kojem se planiralo uključenje žena u analfabetske tečajeve, zatim vođenje kontrole nad koloniziranom djecom i njihovom imovinom, čišćenje i krečenje kuća, pravljenje puteva, učestvovanje u radnim akcijama N.F. i formiranje brigada u selu. Kakanj i Breza pored gornjih obaveza imaju u planu i održavanje raznih kurseva: krojačkih, pedagoških, osnovnog znanja, imaju 3 kvartovska odbora i aktiv kulturno prosvjetni, majka i dijete, majka i dijete u kvartovskim odborima, a također oformljavaju povremene aktive. U selima također postoji aktiv majka i dijete čiji je zadatak čistoća u selu, kolonizirana djeca, a kulturno prosvjetnog aktiva zadatak je čitalačke grupe, analfabetski tečajevi i štampa. U tim aktivima su same odbornice, ostale žene nisu obuhvaćene radom tih aktiva. Odnos Narodnog fronta prema organizaciji AFŽ-a je sada pravilan. Zapaženo je da tamo gdje su odbori N.F-a, dobri su i odbori AFŽ-a, jedino u Kaknju nema koordinacije između N.F. i AFŽ-a. Na kursu osnovnog znanja u Visokom ima 38 žena i sada se formira i u Kaknju. Također u Visokom i Kaknju radi i krojački tečaj. Namjeravaju otvoriti i domaćinski tečaj, te moraju prvenstveno pripremiti jednu priredbu da bi imali materijalna sredstva. Gradski Sreski Odbor AFŽ-a dao obavezu da će otvoriti jaslice i obdanište, a S.N.O. odobrio je budžet. Imaju dvije radne zadruge u kojima postoje odbori AFŽ-a, ali slabo rade. Sreski odbor održava u tim zadrugama čitalačke grupe preko svojih članica. Teškoće što u seoskim odborima ne postoji sistematski rad. Žene pravilno gledaju na organizaciju naročito kada se na konferencijama raspravljaju pitanja njihovog sela. Žene koje rade u preduzećima nose zar, ali se ne pokrivaju. Preko priredbi i čitalačkih grupa okupljaju muslimanke. Do danas skinulo svega 9 muslimanki zar. U preduzeću 50 žena radi u zaru a svega zaposlenih oko 500 žena. Oformljen je odbor za skidanje zara, ali on ne radi. N.F. otvara kurs općeg znanja u koji je uključeno 30 žena. Sreski odbor ima sjedište. Sekretarijat se sastaje povremeno, jer su članice zaposlene.

Zenica srez: organizaciono stanje slabo. Ima seoskih odbora koji se nisu sastali od izbora. Odbori N.F. po tom pitanju nisu dali nikakvu pomoć. Zato su sada stvorile plan i to, održati sastanak sa predsjednicama i sekretarima, zatim održati sastanke sa seoskim odborima, na kojima postaviti konkretne zadatke. Postoje čitalačke grupe koje se održavaju odmah po svršetku tečaja na kojima se prerađuje budžetska debata. Sav kulturno prosvjetni rad odvija se preko čitalačke grupa i analfabetskih tečajeva te rasturanja štampe. Aktiva nemaju. Akcije dobro uspijevaju ali nemaju evidencije. Po pitanju zara nije ništa učinjeno. I same aktivistkinje još nose zar. U organizaciji neće da rade drugarice naših aktivista i rukovodioca.

Travnik: Sreski odbor uzeo sebi u zadatak da oživi sekcije i reorganizuje gradski Sreski odbor. Po izvršenoj reorganizaciji rad je krenuo naprijed. Seoskih odbora ima 86, a u 14 sela nema odbora. Po selima stvoreni aktivi i to aktiv majka i dijete i poljoprivredni aktiv. Aktiv majka i dijete vodi brigu o koloniziranoj djeci i djeci pod starateljstvom. Vršen je pregled trudnica po selima, zatim vršili popularisanje porodilišta, koje je sada premalo. Analfabetske tečajeve teško pohađaju žene muslimanke. Čitalačke grupe su dobre. Redovno se održavaju savjetovanja sa rukovodiocima čitalačkih grupa. Na njima se prerađuju članci iz oblasti zdravlja i njege djeteta. Žene više vole kada im se priča nego čita. U gradu je skinulo zar oko 50 žena. Starije žene koje su zaposlene nose zar, ali idu otkrivene. U Tvornici radi oko 300 žena, a pod zarom je 80. Odgovorni drugovi hoće takođe da obuku svojim drugaricama zar i tu je kočnica. Dvije drugarice koje su ranije skinule zar kad su im muževi bili zatvoreni, ponovo su obukle zar. U većini slučajeva žene hoće da skinu zar ali im muževi ne dozvoljavaju. U gradu postoje jaslice i obdaništa i to u jednoj kući, takođe i u Tvornici šibica postoji kombinirano obdanište sa jaslicama. I pored toga što postoji obdanište u Tvornici, ipak žene svoju djecu ostavljaju kod kuće. Potrebno odvojiti jaslice od obdaništa. Što se tiče političkog stanja, ono je u nekim područjima bolje, a u nekim slabije. Za vrijeme sakupljanja potpisa u jednom selu nisu htjele žene da potpisuju rezoluciju govoreći: "Ko je jači neka kvači". Sistematskog rada nema. Kroz rad naše organizacije žene se uzdižu i odmah traže zaposlenje i onda prestaju raditi u organizaciji. Seoski odbori obraćaju se Sreskom odboru sa raznim pitanjima čisto materijalnim, kao na primjer: pitanje cipela za đake, sapuna, tekstila i slično, a takođe signališu Sreski odbor za pojedine nepravilnosti u zadrugama. Ranije su odbori narodne vlasti i Narodnog fronra davali ženama čisto tehničke zadatke, ali to se pitanje sada sređuje.

Rogatica: Organizacija AFŽ-a bila je skoro zamrla radi neispomaganja Narodnog fronta, zato su održali plenarni sastanak, birali novog sekretara i organizovali Sreski odbor AFŽ-a kao i sekcije. Postoji 81 odbor. Nema dovoljnog kadra za obilazak terena. Oformili su i aktiv instruktora i to iz svakog mjesnog odbora po jednu drugaricu. Svi seoski odbori ne rade zato što su u odbor birane drugarice koje su preopterećene. U samoj bolnici predvidjeno je porodilište. Priličan broj žena obuhvaćeno u analfabetske tečajeve. Osjeća se oskudica za petrolej. Na kursu osnovnog znanja samo su tri žene. Potrebno održati seminar za odbornice, kako bi se upoznale sa zadacima. Kulturno-prosvjetna sekcija slabije radi, jer drugarice koje su u njoj pretrpane su drugim poslovima, dok ostale sekcije prilično dobro rade. Čitalačkih grupa nema u svim odborima, jer nema dobrih rukovodioca.

Sokolac: Rad sadašnjih odbornica je slab. Žene okupirane i neće da rade. Narodni front ne posvećuje pažnju organizaciji žena. U 1948. godini žene su radile na 7 zadružnih domova kao i na 2 puta i 2 škole. Na terenu ima 65 odbora AFŽ-a koji nisu učvršćeni i to radi uključenja žena u šumske radove i pilane. 250 žena je stalno uposlenih, a 150 povremeno. Sam Sreski odbor je vrlo slab. 96 posto žena uključeno u analfabetske tečajeve, a također i odvojeno uče. Čitalačke grupe održavaju se svake subote, a na njima se prerađuju članci iz "Nove žene". Poslije V plenuma izvršile su pregled trudnica. Sekcija "Majke i djeteta" nije učvršćena. Pri akciji skidanja zara bilo je grešaka, koliko od strane organizacije žena, tako i Fronta, te su ga žene opet obukle. U dva sela se uopšte ne kriju, ali nose zar. Sa radnicima se održavaju čitalačke grupe, a sada je taj rad opao. Dale su obavezu da otvore jaslice i obdanište u preduzeću.

Goražde: Organizacija je bez sekretara, a predsjednica je radnica i ima dvoje djece. Nemaju profesionalca, a ostale drugarice su zaposlene. Uopće je vrlo slab rad među ženama. Sreski komite, kao i Front ispomažu u radu našu organizaciju. Jedino u gradu ima sedam čitalačkih grupa sa oko 30 žena. U radnim akcijama žene učestvuju, ali na poziv Narodnog fronta. Za Novu godinu žene su posjetile dječiji dom u Čajniču i darivale ih raznim poklonima.

Foča: Sreski odbor je slab, profesionalac na kursu, a predsjednica u drugom stanju. U odboru su većina žene sa djecom. Pri Sreskom odboru oformljena je sekcija "Majka i dijete", organizaciona, kulturno-prosvjetna i agitaciono-propagandna. Žene odlaze u selo sa članovima Narodnog fronta. Sekcija "Majka i dijete" vodi brigu za ratnu siročad, za porodilišta i sl. Od V plenuma radi se najviše na kulturno-prosvjetnom radu. Čitalačke grupe rade dva puta nedjeljno. Analfabetskih tečajeva čisto ženskih ima 18, a mješovitih 217, u kojima su pretežno žene. Žena rukovodilaca ima 13. Srednjoškolski internat je vrlo slab, pošto je osoblje slabo kao i sam rad u internatu. Naša organizacija pomogla je spremiti zimnicu za internat. Drugovi ne posvećuju pažnju pitanju otvaranja jaslica i obdaništa, a osjeća se potreba. Po pitanju zara nema uspjeha. Žene oficira kao i rukovodioca ne rade u organizaciji.

Višegrad: Od V plenuma do danas održale su jedan sastanak sekretarijata i dva sastanka izvršnog odbora. Sreski odbor AFŽ-a nema sjedišta, niti profesionalca. U gradu postoje dvije čitalačke grupe, a na srezu niti jedna. Žene članova Partije neće da skinu zar, žene oficira neće da rade.

Bugojno: Na terenu sreza imaju 27 čisto ženskih tečajeva sa 362 žena. Ukupno polaznika 4300 a od toga 2000 žena. 8 žena rukovodilaca tečajeva. Pojavilo se opadanje u tečajevima iz razloga što su neke žene odustale od tečaja, a nisu bile poslije pozivane od mjesnih narodnih odbora. Kordinacija između AFŽ-a i Narodnog odbora je dobra. Uz analfabetske tečajeve postoje čitalačke grupe. Na njima čitaju naše narodne pjesme i brošure. Dale su jednu priredbu u Bugojnu i Vakufu. U privredu uključeno 350 žena i to u pilani, tekstilnom preduzeću, rudniku i ciglani. Za otkrivanje zara oformljen je odbor koji je održao dvije konferencije i tri predavanja. Mlađe žene ne nose zar, a starije neće da ga skinu. Također postoje tri radne zadruge u koje je uključeno 67 žena. Profesionalca nemaju. Sastanak sekretarijata održava se svake nedelje. Teren se slabo obilazi.

Fojnica: Sreski odbor nije se sastao od Plenuma. U Sreskom odboru nema ni predsjednika, ni sekretara, ni profesionalca.

Sarajevo: Takođe nesređeno stanje.

Dušanka Kovačević: Kroz izvještaj drugarica moglo se je vidjeti da se nije pojavio novi problem, nego samo nerad. Peti plenum je rasčistio slabosti u Glavnom odboru, ali to nisu jedine slabosti, jer ih ima na terenu. Glavni odbor je diskutovao na svojim sastancima o tome, da li je linija rada i sadržaj rada bio takav da ga žene prihvate i da na tim pitanjima žene prihvate organizaciju. Naša organizacija po sadržaju rada ne postoji, ona je postala Izvršni organ Narodnog fronta i narodnih vlasti jer su žene radile ono što im se naredi. Drugarica Tomšić Vida kaže: "AFŽ je organizaciona forma rada Narodnog fronta. Svi zadaci Narodnog fronta nisu i naši zadaci, jer mi imamo svojih specifičnih zadataka – vaspitati žene u socijalizmu, da se bore za uključenje žena u socijalističku izgradnju i borba za ravnopravnost žena. Iz izvještaja se vidi da smo mi samo vukli žene na izgradnju zadružnih domova, puteva i sl. , a pitajmo se šta smo mi dale ženama, kakve koristi su vidjele žene od naše organizacije? Mi ženu uključujemo u privredu, a nismo joj stvorili uslove za to, ne mislimo da je ona i majka, da svako dijete ima pravo na majku i na radost. Naša organizacija treba da bude govornica žena. Nema ravnopravnosti bez rješavanja njenih pitanja, tj., pitanja jaslica i obdaništa. Treba izmijeniti sadržaj rada, pretvoriti se u organizaciju koja vodi brigu o ženama, jer je to dio socijalističke izgradnje, jer je socijalizam viši životni nivo. Mi ćemo se boriti za bolji sadržaj rada. Šta znači praktično boriti se za žane? Znati da organizacija postoji radi žena. Mi smo tu da žene opismenimo i da s njima radimo. Izvještaji nemaju mnogo veze sa V plenumom. Drugarice žive mahom u gradovima i mi nismo našli put, formu i sadržaj rada, zato se dogodi da formiramo aktiv i odbor kasnije na radu. U selu se vrši bitka za socijalizam. Nismo uspjeli da ekonomsko-politički podignemo selo, zato stojimo pred mnogim pitanjima, kako stvoriti organizaciju i raditi na selu. Potrebno je baciti težište rada na konkretne zadatke iz poljoprivrede i živinarstva. Stvoriti aktive za podizanje peradarstva, kuničarstva i povrtlarstva. Selo, pa čak i pojedinačno da se daju obaveze koliko proizvesti pilića, gusaka, kunića i drugo, kao i povrće. Objasniti im korist i značaj tih aktiva, kako za njih, tako i uopšte za zajednicu – na jedno odraslo grlo dolazi jedno mlado. Što znači likvidacija, a ne unapređenje stočarstva, zatim stvarati uz zadruge proizvođački dio u kojem će se razvijati mljekarstvo. Pri formiranju aktiva treba znati šta će taj aktiv raditi, stvarati plan i dati određen zadatak. Za rješavanje jednog problema stvoriti aktiv.
Postavlja se pitanje političkog rada kojeg skoro nema kao ni pravilnog objašnjenja ni agitacije.

Pitanju skidanja zara treba posvetiti pažnju. Ukinuti odbore za skidanje zara, orijentisati se na rad u privredi i onda njih koristiti za agitatore, a prvenstveno prići rješavanju njihovog pitanja. Za vrijeme bivše Jugoslavije bila je revolucionarna parola "zaštititi majku i dijete". To pitanje zaštite nije samo stvar preduzeća i sindikata, nego i naše organizacije. Slično pitanje je i u radnim zadrugama. Naša organizacija nije izvršioc narodne vlasti, tj. da budemo popisivači, čistači, pozivači na konferenciju, itd. Tu je potrebno naći jednu mjeru. Baciti težište rada na specifične zadatke, a ostale

zadatke pomagati, jer nama ne može niko narediti, jedino se možemo sporazumjeti. Odmah iznijeti plan pred odbor Narodnog fronta i tražiti da nas pomogne. Naša organizacija treba da se izbori za svoj autoritet i za ljubav žena. Pred sve drugarice postavljam pitanja odgovornosti i discipline, jer je nas na ta mjesta poslala Partija.

Prelazi se na drugu tačku dnevnog reda.

Dušanka Kovačević: Mi znamo da je naša organizacija težak bolesnik, te ne možemo postaviti opšti program rada, nego se moramo ograničiti i odrediti rokove. Mi smo kao prvu fazu ozdravljenja vezali za proslavu 8. marta. Pripreme za proslavu biće svakodnevni zadaci koje treba da završimo. U pripremama za proslavu 8. marta treba da se rukovodimo sa tri stvari: prvo, objasniti političko događanje u svijetu i kod nas i to kroz konferencije, kroz koje treba da prikažemo ženama rezultate revolucije i rezultate poslije rata. Materijal za objašnjenje ovih stvari naći ćemo u govorima Tita, Kardelja, Kidriča, te u govorima sa bosansko-hercegovačke skupštine. Drugo, objašnjavati izgradnju socijalizma, posebno ovogodišnji plan i na koji način ga izvršiti i treće, međunarodnu situaciju i to pitanje spoljnje politike i o položaju naše zemlje. Ovdje treba podvući kao glavno pitanje borbu za svjetski mir na čelu koje stoji SSSR. Žene treba da znaju kakav je položaj naše zemlje, zato što se vodi kampanja protiv naše zemlje koju potpomaže i sam SSSR, što otežava izgradnju socijalizma, ali je ni u kojem slučaju ne sprječava. Sada su prešli od metode kleveta na metodu sabotiranja ugovora, s čim hoće da sprječe izgradnju socijalizma, jer su svjesni ako mi postignemo izvršenje Petogodišnjeg plana, da nemaju mjesta te klevete. Mi moramo otvoreno reći, da to što se radi sa nama nije dozvoljeno u međunarodnom radničkom pokretu. Kada mi u svim akcijama učestvujemo i dosljedno se borimo za mir, znači nismo prešli u imperijalistički tabor. Optužbe da trgujemo sa buržoaskim zemljama ne mogu biti optužbe, jer trguju i sve druge demokratske zemlje. Kada je riječ o sabotiranju ugovora, mi smo prisiljeni da se još više napregnemo i da unesemo u svoj plan i ono što nismo predvidjeli 1949. godine. Mi smo na Dunavskoj konferenciji i u Parizu činili sve da razgolitimo svjetski imperijalizam i da pomognemo međunarodni radnički pokret. Kada je u pitanju borba za mir, za nas je vrlo važno da u pripremama za 8.mart objasnimo ženama ta dva tabora. Specijalno govoriti ženama kako se bore žene za mir MDFŽ i da iz 56 država žene usvajaju taj program i s tim u vezi treba govoriti o Kongresu MDFŽ i upoznati žene sa Kongresom. Podvući da je naš stav za mir i da ćemo doprinijeti uspješnom radu MDFŽ. Kada je riječ o 8. martu, nećemo se kititi sa MDFŽ, ali će naša parola biti "borba za mir". S pripremama početi odmah. Voditi takvu borbu da ne ostane nijedna žena neobuhvaćena nekim radom. Osnovno je imati sreski odbor, sekcije i oformiti aktiv instruktora koji će učiti seoske odbore kako će raditi. Neuspjesi izlaze iz toga, što mi malo znamo o AFŽ-u. Aktiv instruktora držati stalno uz sebe, učiti ga i objašnjavati mu probleme. Referat Vide Tomšić je teoretska podloga u radu i zato je potrebno preraditi ga na sreskim odborima, sekcijama i aktivom instruktora. Zatim ga preraditi sa osnovnim organizacijama.

Jelica Erceg: Iznosi plan 8-momartovskog takmičenja koji se postavlja za cijelu organizaciju. Takmičenje treba da otpočne 8. februra i to ujedno treba da bude početak rada s kojim treba nastaviti. 1. Odmah preraditi govor Vide Tomšič, 2. stvoriti u svakom selu aktiv povrtlarstva, popularisati i otvoriti rasadnike, 3. Stvoriti aktive za

živinarstvo i odmah prići stvaranju planova koliko će koje selo proizvesti peradi i kunića. Zainteresovati svaku ženu i objasniti joj da će se na taj način najlakše riješiti problem ishrane, 4. da se do 8. marta obuhvati što veći broj žena u analfabetske tečajeve, 5. da organizacija AFŽ-a izvrši pripreme za otvaranje dječijih igrališta, 6. da se povede kontrola nad koloniziranom djecom. Obići svu koloniziranu djecu, 7. da u zajednici sa upravom škole i pionirskom organizacijom i naše majke povedu računa o redovnom pohađanju djece u školu, 8. koja će organizacija bolje organizovati 8. mart i okupiti veći broj žena na tim zadacima. Ove obaveze postavio je Glavni odbor AFŽ-a, a pojedine organizacije mogu unijeti i druge zadatke, obdanište i jaslice, samo ne fizičke radove. Odbori treba da oforme takmičarske komisije i da dostavljaju izvještaje, rezultate i sl. Takmičenje traje do 08. marta, a 15. marta poslati potpune rezultate. Najbolji srezovi i izrazito dobri seoski odbori biće nagrađeni od Glavnog odbora AFŽ-a. Sa ovim planom izaći i pred Sreski komitet i upoznati ga sa istim, zatim na konferenciju na koju treba da dođe i poljoprivredni referent, kao i ostali drugovi koji mogu da pomognu pri razradi ovoga plana. Sekretari ćelije takođe treba da pomognu ovo takmičenje. Gradske organizacije umjesto treće tačke unijeti idološko-politički rad i pitanje majke i djeteta.

Dušanka Ćumura: Govori o formama koje treba koristiti u pripremama za 8.mart. Ovu proslavu odbori ne smiju shvatiti kampanjski, nego kao početak sistematskog rada. Ovaj 8.mart treba da ostavi dubok utisak na žene. Uspjeh proslave mjeriće se po tom, koliko je pasivnih žena angažovano u pripreme. Kao prvo, predviđeno je održavanje seminara kojeg uzima na sebe Glavni odbor. Grupa instruktora Glavnog odbora obići će srezove i održati seminare sa aktivistkinjama koje će potom obići sva sela. Materijal za seminar je blok-not koji će izdati Centralni odbor AFŽ-a. Dalje, u pripremama od 1.marta treba početi sa održavanjem konferencije i sastanaka na kojima treba upoznati žene sa svim ovim pitanjima. Sve čitalačke grupe takođe koristiti u tu svrhu. To bi bila propaganda 8.marta. Glavni odbor je predvidio popularizacija 8. marta do 15. februara preko štampe i radia, a za to treba da imamo dopise i 10-odnevne izvještaje. Za sam dan 8. marta treba pripremiti priredbu u sreskim centrima na koju treba pozvati 2-3 žene iz sela. Odmah početi sa stvaranjem programa. Glavni odbor uzeo na sebe obavezu da će izdati priručnik našoj organizaciji koji treba izaći već 20. februara. Odmah javiti šta će koje preduzeće pripremiti. Svečanoj akademiji, koja će se održati u Sarajevu prisustvovaće 200 majki poginulih boraca i zato do 1. februara dostaviti imena, odnosno adrese tih majki. Centralni odbor AFŽ-a izdaje ilustraciju, te je potrebno da Glavni odbor zna koliko koji srez može prodati, a takođe da pošalje 10 adresa najboljih drugarica seljanki, radnica, udarnica i sl. Kojima će Glavni odbor poslati besplatno ilustraciju i čestitati 8. mart. U preduzećima takođe organizovati proslavu u zajednici sa ostalim radnicima. U selima po mogućnosti također organizovati priredbe, a naročito u selima u kojima žene stoje po strani. Na sam dan 8. marta u sreskom centru urediti izloge sa rezultatima rada, slike, podatke i sl.. Takođe obići grobove palih boraca. Prodaju markica za 8. mart treba solidarno organizovati. Od ukupne sume prodatih markica srezovi sebi mogu ostaviti 20 posto i sve priloge. Novac od markica Centralni odbor koristiće za članarinu MDFŽ i propagandu, Glavni odbor za propagandu i kurseve, a sreski za kurseve, seminare i slično. Stvoriti posebne odbore za proslavu, kako pri sreskom odboru, tako i u seoskim. Takođe održati predavanje o značaju 8. marta po svim školama, zato se povezati sa upravama škole i pionirskom organizacijom. U preduzećima organizovati takimičenja po pitanju

otvaranja jaslica, obdaništa, menzi i sl. Akademiju održati samo u Zenici, Banja Luci, Tuzli i Mostaru.

Prelazi se na treću tačku.

Postavlja se pitanje profesionalaca u sljedećim srezovima: Višegrad, Goražde, Fojnica, Srebrenica i Bugojno.

Zenica grad: Najavljuje takmičenja u svim gradovima BiH.

Visoko: Takođe najavljuje takmičenja u svim srezovima BiH.

Dušanka Kovačević: Drugarice iz Zenice i Visokog treba da dođu 28. januara ovdje sa razrađenim planom da se pregleda i potom objavi u štampu. Ostali srezovi poslati planove do 1. februara i navesti šta prihvaćaju od takmičenja. Ministarstvo socijalnog staranja pokreće anketu za popis majki sa petero ili više djece koje će dobivati stalnu novčanu pomoć. Podaci će pisati na posebnim formularima koje će dostaviti ministarstvu. Sada će taj popis vršiti samo gradovi Zenica i Mostar i srezovi Bijeljina i Stolac, a kasnije cijela BiH, zato to popularisati. Teže stvari i probleme na koje budete nailazili obavještavati Glavni odbor, a takođe stavljati i prijedloge Sreskom narodnom odboru. Podvlačim još jednom odgovornost drugarica i potrebu da se izmijeni odnos prema ženama.

Arhiv Bosne i Hercegovine
20.01.1949.

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.